

УКРАЇНА

(19) **UA** (11) **114922** (13) **U**
(51) МПК (2017.01)
A61K 31/00
A61P 31/00

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ
УКРАЇНИ

(12) ОПИС ДО ПАТЕНТУ НА КОРИСНУ МОДЕЛЬ

(21) Номер заявки: **u 2016 10245**
(22) Дата подання заявки: **07.10.2016**
(24) Дата, з якої є чинними права на корисну модель: **27.03.2017**
(46) Публікація відомостей про видачу патенту: **27.03.2017, Бюл.№ 6**

(72) Винахідник(и):
Дяченко Валентина Федорівна (UA),
Марющенко Анатолій Михайлович (UA),
Чигиринська Ніла Анатоліївна (UA),
Городницька Наталія Іллівна (UA),
Куцай Наталія Михайлівна (UA)
(73) Власник(и):
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА "ІНСТИТУТ
МІКРОБІОЛОГІЇ ТА ІМУНОЛОГІЇ ІМ. І.І.
МЕЧНИКОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ",
вул. Пушкінська, 14-16, м. Харків, 61057 (UA),
Дяченко Валентина Федорівна,
вул. Автострадна, 13/1, кв. 14, м. Харків, 61038 (UA),
Марющенко Анатолій Михайлович,
вул. Гвардійців Широнінців, 23, кв. 17, м. Харків, 61054 (UA),
Чигиринська Ніла Анатоліївна,
пров. Васнецова, 6, м. Харків, 61046 (UA),
Городницька Наталія Іллівна,
вул. Тракторобудівників, 130, кв. 206, м. Харків, 61054 (UA),
Куцай Наталія Михайлівна,
вул. Ушакова, 20, кв. 2, м. Харків, 61001 (UA)

(54) ПРОТИМІКРОБНА КОМПОЗИЦІЯ ДЛЯ ІНГІБУВАННЯ БІОПЛІВКОУТВОРЕННЯ PSEUDOMONAS AERUGINOSA ТА ENTEROBACTERIACEAE

(57) Реферат:

Протимікробна композиція для інгібування біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa* та *Enterobacteriaceae* містить як активний компонент ципрофлоксацин. Ципрофлоксацин застосовується в комбінації з антибіотиком з групи цефалоспоринів 3-го покоління - цефтазидимом.

UA 114922 U

Корисна модель належить до медицини, а саме до засобів з антибактеріальною активністю, і може бути використана як протимікробна композиція з синергетичною дією, що інгібує біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa* та *Enterobacteriaceae*.

Синьогнійна паличка та ентеробактерії є одними з основних збудників внутрішньолікарняних інфекцій, що обумовлюють широкий спектр гострих та хронічних захворювань. Часто ці захворювання відрізняються тяжким перебігом, у зв'язку з наявністю у збудниках багатьох факторів вірулентності, природної та набутої антибіотикорезистентності, а також високою здатністю до формування біоплівок [1].

Інтенсивне вивчення біоплівок, проведене протягом останніх років, дозволило сформулювати нові уявлення про організацію та життєдіяльність бактерій. Накопичені дані засвідчили особливі якості бактерій в біоплівках. Для практичної медицини найбільш важливим є суттєве зниження їх чутливості до антибіотиків [2, 3].

Таким чином, питання протидії формуванню біоплівок набуває особливої важливості. Існують різні підходи до подолання резистентності збудників в біоплівках за рахунок підвищення доз або комбінування антимікробних препаратів між собою та з різними хімічними сполуками. Як посилювачі антимікробної дії вивчаються похідні вісмуту, срібла, катіонних поліпептидів та інше [4].

Перспективним препаратом в цьому відношенні можливо вважати антибіотик з групи фторхінолонів - цiproфлоксацин. Антибіотик має широкий спектр дії, активний по відношенню до синьогнійної палички та ентеробактерій.

Як і всі препарати цієї групи він глибоко проникає в біоплівки та мікробні клітини. Крім цього препарати цієї групи дуже вигідно відрізняються від інших антибіотиків за співвідношенням ефективності/безпечності [5].

Відома протимікробна композиція, ефективна у відношенні біоплівок *Pseudomonas aeruginosa*, яка включає цiproфлоксацин та катіонний пептид LL-37, що дозволяє знижувати мінімальну інгібуючу концентрацію цiproфлоксацину та його концентрацію, необхідну для ерадикації біоплівок до 8 разів [6].

Ефективні концентрації цiproфлоксацину та катіонного пептиду LL-37 складали відповідно 80-5120 мкг/мл та 640 мкг/мл.

Як і в запропонованій корисній моделі, для запобігання утворення біоплівки *Pseudomonas aeruginosa* використовували антибіотик з групи фторхінолонів - цiproфлоксацин.

Причиною, що перешкоджає досягненню технічного результату є висока концентрація антибіотика (концентрація цiproфлоксацину 5120 мкг/мл перевищує терапевтичну концентрацію цього препарату більше, ніж в 5 тис. раз), що підвищує ризик виникнення побічних ефектів. Крім цього, використаний катіонний поліпептид LL-37 знаходиться на експериментальній стадії вивчення. Дія запропонованої композиції поширюється на біоплівки *Pseudomonas aeruginosa*, про її ефективність щодо ентеробактерій не повідомляється.

Відоме застосування за аналогічним призначенням протимікробної композиції у складі цiproфлоксацину та сполук вісмуту, зокрема колоїдного субцитрату вісмуту, вісмутетандитіолу, трикалію дицитрату вісмуту [7]. У присутності вісмутетандитіолу в концентрації 0,02 мкг/мл ефективна концентрація цiproфлоксацину знижувались для різних штамів від 3 до 50 разів.

Ознакою, спільною з суттєвими ознаками рішення, що заявляється, є використання для запобігання утворенню біоплівок штамми *Pseudomonas aeruginosa* комбінації двох протимікробних засобів, одним з яких є цiproфлоксацин.

Причиною, що заважає досягненню технічного результату, є нестабільність ефекту. Автори повідомляють про можливість протилежного впливу (стимуляції біоплівкоутворення) при використанні вісмутетандитіолу в концентраціях, менших ніж 0,02 мкг/мл. Крім цього токсичність зазначених сполук вісмуту для людини не визначена.

Прототипом вибрана протимікробна композиція для інгібування біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa*, що включає застосування синергетичної комбінації катіонного поліпептиду поліміксину та антимікробний агент карбопенем у співвідношенні інгредієнтів (масових частин) 1:8-1:16 [8].

Як і в запропонованій корисній моделі композиція для інгібування біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa* складається з двох відомих антибіотиків з різним механізмом антимікробної дії.

Причиною, що перешкоджає отриманню технічного результату, є те, що запропонована композиція не охоплює групу полірезистентних штамів ентеробактерій. Крім цього карбапенеми належать до групи сильних антибіотиків з широким спектром дії, до якого рідко розвивається резистентність, тому показання для комбінування дуже обмежені: коли виявляються стійкі до нього грампозитивні збудники.

В основу корисної моделі поставлена задача розробити протимікробну композицію для інгібування біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa* та *Enterobacteriaceae*, в якій за рахунок добору оптимального співвідношення ципрофлоксацину з іншим протимікробним засобом, забезпечити зниження його терапевтичної дози, ефективної у відношенні збудників, що існують у формі біоплівки.

Поставлена задача вирішується застосуванням композиції, що містить ципрофлоксацин, та антибіотик з групи цефалоспоринов 3-го покоління цефтазидим при наступному співвідношенні інгредієнтів, (масових частин):

ципрофлоксацин 1
цефтазидим 4-8.

До суттєвих ознак корисної моделі, що заявляється, належить застосування комбінації ципрофлоксацину та цефтазидиму як активний компонент та їх співвідношення 1:4-1:8, що забезпечує синергійний ефект.

Означені параметри обґрунтовуються результатами експериментальних досліджень, наведених нижче.

Протимікробну активність комбінацій ципрофлоксацину з іншими антибіотиками різних груп вивчали на референтному штамі *P. aeruginosa* ATCC 27853, 12 циркулюючих полірезистентних штамів *P. aeruginosa*, 10 циркулюючих полірезистентних штамів *E. coli* (сімейство *Enterobacteriaceae*) та 4-х циркулюючих полірезистентних штамів *K. pneumoniae* (сімейство *Enterobacteriaceae*) методом послідовних серійних розведень у рідкому поживному середовищі. Ефект комбінацій оцінювали шляхом визначення індексу FIC (fractional inhibitory concentration) як суму відношень MİK кожної сполуки у комбінації до MİK сполук при використанні окремо. При $FIC \leq 0,5$ ефект розцінювали як виражений синергійний, при $FIC < 1,0$ - синергійний, при $FIC = 1,0$ - адитивний, при $FIC > 1,0$ - антагоністичний. Результати, наведені в таблиці 1, ілюструють наявність більш вираженого синергійного ефекту у відношенні *P. aeruginosa* та представників сімейства *Enterobacteriaceae* у порівнянні з комбінаціями ципрофлоксацину з іншими групами антибіотиків.

Таблиця 1

Комбінований ефект дії протимікробних препаратів на штами *P. aeruginosa* та *Enterobacteriaceae* (n=27)

Протимікробні препарати	Значення індексу FIC у комбінації з ципрофлоксацином (M±m)
1	2
Аміноглікозиди	1,0±0,1
Карбапенеми	0,97±0,2
Фосфоміцин	0,96±0,1
Доксициклін	1,0±0,0
Цефтазидим	0,72±0,4
Цефазолін	0,96±0,2
Цефуросим	0,92±0,4

Заявлене співвідношення компонентів композиції обґрунтовується даними, наведеними в табл. 2, що демонструють наявність синергійного ефекту навіть при застосуванні ципрофлоксацину в мінімальній бактеріостатичній концентрації (1 мкг/мл) в комбінації з суббактеріостатичною концентрацією цефтазидиму (8 мкг/мл).

Таблиця 2

Комбінований ефект ципрофлоксацину та цефтазидиму на тест-штами мікроорганізмів

Препарат або протимікробна композиція	Діаметри зон пригнічення росту тест - штамів мікроорганізмів у мм (M±m)			
	P. aeruginosa ATCC 27853	P. aeruginosa № 7	E. coli № 19	K. pneumoniae № 4
1	2	3	4	5
Ципрофлоксацин (контроль)	26±1,0	14±0,5	18±1,0	16±0,5
Ципрофлоксацин (1 мкг/мл) + Цефтазидим (2 мкг/мл)	26±2,0	24±1,0*	22±2,0	18±2,0
Ципрофлоксацин (1 мкг/мл)+ Цефтазидим 4 мкг/мл	35±1,5*	38±3,0*	35±2,0*	32±1,5*
Ципрофлоксацин (1 мкг/мл) + Цефтазидим 8 мкг/мл	38±3,0*	32±2,0*	38±3,0*	38±3,0*
Ципрофлоксацин (2 мкг/мл) + Цефтазидим 16 мкг/мл	36±2,0*	30±1,0*	38±3,0*	38±3,0*
Ципрофлоксацин (2 мкг/мл) + Цефтазидим 32 мкг/мл	28±2,0	18±2,0	22±2,0	19±2,0

Примітка * - достовірна різниця між контролем (p<0,5)

Дослідження впливу заявленої композиції на формування біоплівки штамми P. aeruginosa та Enterobacteriaceae здійснювалось за стандартним методом [9] з використанням планшетного фотометра.

У рідке поживне середовище (бульйон Мюллера-Хінтона) вносили ципрофлоксацин (1-4 мкг/мл) та цефтазидим (4-32 мкг/мл). Для інокуляції використовували суспензію тест-штамів еквівалентну 0,5 за стандартом МакФарланда, розведену в 100 разів. Встановлено відсутність біоплівкоутворення в межах співвідношення компонентів композиції, що заявляється, що підтверджує можливість здійснення КМ.

Джерела інформації:

1. Шагинян, И.А. Неферментирующие грамотрицательные бактерии в этиологии внутрибольничных инфекций: клинические, микробиологические и эпидемиологические особенности [Текст] / И.А. Шагинян, М.Ю. Чернуха // Клин. микробиол. антимикроб. химиотер. - 2005. - Т. 7, № 3. - С. 271-285.

2. Hardy, M. In vitro activity of antibiotic combinations against Pseudomonas aeruginosa biofilm and planktonic cultures. [Text] / M. Hardy, F. Vanderbist, H. Traore [et al.] // Int J Antimicrob Agents. - 2007. - Vol. 31, № 4. - P. 329-336.

3. Cernohorska, L. Antibiotic synergy against biofilm forming Pseudomonas aeruginosa. [Text] / L Cernohorska, M. Votava // Folia Microbial (Praha). - 2008. - Vol. 53, № 1. - P. 57-60.

4. Folsom, J.P. In vitro efficacy of bismuth thiols against biofilms formed by bacteria isolated from human chronic wounds. [Text] / J. P. Folsom, B. Baker // J Appl Microbial. - 2011. - Vol. 111, № 4. - P. 989-996.

5. Фешенко, Ю.И. Фторхинолоновые антибактериальные препараты (общие сведения клиническое применение) [Текст] / Ю.И. Фешенко, Ю.М. Мостовой // Киев. - 2002. - С. 26.

6. Dosler, S. Inhibition and destruction of Pseudomonas aeruginosa biofilms by antibiotics and antimicrobial peptides [Text] / S. Dosler, E. Karaaslan // Peptides. - 2014. - Vol. 62. - P. 32-37.

7. Varposhti, M. Synergistic effects of bismuth thiols and various antibiotics against Pseudomonas aeruginosa biofilm [Text] / M. Varposhti, A. Abdi AH [et al.] // Jundishapur J Microbiol. - 2014. - Vol. 7, № 3. - P. e9142

8. Пат. 82743 UA МКП⁵¹ А61К 31/00 Протимікробна композиція для інгібування біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa* [Текст] / Лісняк Ю.В. (UA), Склад Н.І. (UA), Білозерський В.І. (UA); патентовласник Державна установа "Інститут мікробіології та імунології ім. І.І. Мечникова національної академії медичних наук України (UA). - № u 2013 00448; заявл. 14.01.2013; опубл. 12.08.2013, Бюл. № 15.

9. A 96-well-plate-based optical method for the quantitative and qualitative evaluation of *Pseudomonas aeruginosa* biofilm formation and its application to susceptibility testing. Mathias Musken, Stefano Di Fiore, Ute Romling & Susanne Haussler// Nature Protocols. - 2010. - V 5. - P. 1460-1469. - doi:10.1038/nprot.2010.110.

ФОРМУЛА КОРИСНОЇ МОДЕЛІ

Протимікробна композиція для інгібування біоплівкоутворення *Pseudomonas aeruginosa* та *Enterobacteriaceae*, що містить як активний компонент ципрофлоксацин, яка **відрізняється** тим, що ципрофлоксацин застосовується в комбінації з антибіотиком з групи цефалоспоринов 3-го покоління - цефтазидимом, при наступному співвідношенні інгредієнтів, (масових частин):

ципрофлоксацин	1
цефтазидим	4-8.

Комп'ютерна верстка В. Мацело

Державна служба інтелектуальної власності України, вул. Василя Липківського, 45, м. Київ, МСП, 03680, Україна

ДП "Український інститут інтелектуальної власності", вул. Глазунова, 1, м. Київ – 42, 01601